

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıdaki sorularımın **Adalet Bakanı Sayın Abdülhamit GÜL** tarafından Anayasa'nın 98. ve İçtüzüğü'nün 99. maddesi gereğince yazılı olarak yanıtlanmasını arz ederim. 29.11.2018

Meral DANIŞ BEŞTAŞ
HDP Siirt Milletvekili

4 Kasım 2016 tarihinden bu yana tutuklu olan önceki dönem eş genel başkanımız Selahattin Demirtaş'ın tutukluluğunun devamı için 20 Şubat 2017 tarihinde yapılan başvuru 20 Kasım 2018 tarihinde AİHM tarafından karar altına alınmıştır. AİHM, Selahattin Demirtaş v Turkey (No 2. Application no 14305/17. Tarih 20.11.2018) kararında Demirtaş'ın tutukluluk halinin sürmesini Sözleşmenin ihlali olarak kabul etmiştir. AİHM kararında yargılama sürecinde tutukluluğun sürdürülmesini kişi özgürlüğünün ihlali olarak kaydedilmiştir. Demirtaş'ın tahliye taleplerinin "yurtdışına kaçabileceği, delilleri karartabileceği" gibi sürekli değişmeyen standart gerekçelerle reddedilmesini ise Sözleşmeye aykırı bulmuştur. Kararda yer alan en önemli bir diğer ihlal de Demirtaş'ın serbest seçim hakkından yararlandırılmaması olarak ifade edilmiştir. Öte yandan AİHM bu hakkın yalnızca seçilme değil, aynı zamanda "parlamento çalışmalarına katılabilme hakkını da içerdiğini" kabul etmiş ve Demirtaş'ı seçen ve parlamentoya gönderen seçmenlerin iradesinin ve seçme haklarının da çiğnendiğine hükmetmiştir. Böylelikle AİHM kararında seçme ve seçilme hakkını "tutuklu yargılama" sorunu ile ilişkilendirmiş ve Sözleşme'nin ihlal edildiğine karar vermiştir. Ayrıca AİHM kararında yer alan önemli bir diğer ihlal de AİHS'nin 18. Maddesinde düzenlenmiş olan "Anılan hak ve özgürlüklere bu Sözleşme hükümleri ile izin verilen kısıtlamalar, öngörüldükleri amaç dışında uygulanamaz" şeklindedir. Bu ihlale ilişkin tespitin tutuklu yargılama sorunu ile bağlantılı olduğu da kararda ayrıca yer almıştır. Bu kararla AİHM ilk kez, parlamento faaliyetleri nedeniyle tutuklanan bir kişinin Sözleşme'ye Ek 1 Numaralı Protokol'ün 3. maddesinde korunan seçme ve seçilme hakkının ihlal edildiğine ve Türkiye'ye karşı verdiği bir kararda ilk kez Sözleşme'nin 18. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

Bununla beraber Sözleşme'nin insan haklarına saygı yükümlülüğü başlığını taşıyan 1. maddesi, taraf devletlerin kendi yetki alanları içinde bulunan herkesin hak ve özgürlüklerinden yararlanmasını sağlamakla yükümlü olduğunu hatırlatmakta ve bu işbirliği ve saygı yükümlülüğünün bir sonucu olarak, Avrupa Konseyi üyesi ve Sözleşme'ye taraf olan devletler; Sözleşme'nin 46. maddesinin 1. fıkrasına göre

6607

Mahkeme'nin verdiği kesinleşmiş kararlara uymayı taahhüt etmektedirler. Sözleşme'nin 46. maddesinin 2. fıkrası uyarınca kararların yerine getirilmesini izleme ve denetleme görevi Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'ndedir. Ayrıca Anayasa'nın 90'ıncı maddesinde "Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası antlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası antlaşma hükümleri esas alınır" ifadeleri yer almaktadır. Avrupa Konseyi; Avrupa çapında insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğünü savunmak amacıyla 1949'da kurulmuş hükümetlerarası bir kuruluş olup Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Avrupa Konseyi'ne bağlıdır. Türkiye, anlaşmayı 1949 yılında imzalamıştır. Türkiye, Avrupa Konseyi kurulduktan sonra konseye ilk giren üyelere olduğu için "kurucu üye" statüsündedir. Türkiye Konsey tarafından hazırlanmış olan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesini, 04.11.1950 tarihinde imzalamış ve 10.03.1954 tarih ve 6366 sayılı Kanun ile onaylamıştır. Bu bağlamda AİHM kararları tarafı oldukları ülkeler açısından bağlayıcıdır. Ancak buna rağmen tarafınızca kararın açıklandığı gün yapılan *"Yargılama halen derdesttir. Türk yargısı değerlendirecektir. AİHM kararı da eleştirilebilir ama kararı verecek olan yargıdır. Hepimizin bağımsız yargının kararına saygı göstermesi lazım. Tahliyeyi verecek olan siz de ben de değilim, bağımsız Türk yargısıdır."* şeklindeki açıklamanın ardından cumhurbaşkanı ise *"AİHM'nin verdiği kararlar bizi bağlamaz... Onun karşılığında bizim de yapabileceğimiz birçok şeyler vardır. Biz karşı hamlemizi yaparız, işi bitiririz"* şeklinde bir beyanat vermiştir.

Bu bağlamda;

- 1- Selahattin Demirtaş hakkındaki AİHM kararı 20 Kasım 2018 tarihinde açıklanmış olmasına rağmen neden hala tahliye edilmemiştir?
- 2- AİHM kararı gerekçeli olarak yayımlanmış olup "tutukluluk" acele işlerden olduğu halde mahkeme neyi beklemektedir?
- 3- Tarafınızca yapılan açıklamada AİHM kararını bağımsız yargının uygulayacağı ve bu karara herkesin saygı duyması gerektiğine dair açıklama karşısında "bağımsız" olan yargı neden kararı uygulamamaktadır?
- 4- Cumhurbaşkanının *"AİHM'nin verdiği kararlar bizi bağlamaz"* şeklindeki ifadesi mahkemece talimat olarak mı kabul edilmiştir? Şayet öyle ise mahkemelerin "bağımsız" olduğundan söz edebilir miyiz?
- 5- Cumhurbaşkanının açıklaması yargıya müdahale değil midir?
- 6- Cumhurbaşkanının açıklamasını AİHS 18. Maddesinin ihlali olarak ısrar olarak görmüyor musunuz?
- 7- Demirtaş kararına direnme, hukuka bağlılıktan vazgeçmek midir?
- 8- Kamuoyuna yansıdığı üzere AİHM kararının açıklandığı 20 Kasım günü cumhurbaşkanı Ankara Cumhuriyet Savcısı Yüksel Kocaman ile ne görüşmüştür? Bu görüşmenin Demirtaş kararı ile bir ilgisi var mıdır? Bu konuda kamuoyuna bir açıklama yapılacak mıdır?
- 9- AİHM kararları hem Anayasa hem de İHAS hükümlerine göre bağlayıcı olduğu ve Daire kararı, davanın Büyük Daire'ye gidip gitmemesinden bağımsız olarak, ihlale ivedilikle son verilmesini ve Sn. Demirtaş'ın derhal serbest bırakılmasını öngördüğü halde neden Türkiye bu karara uymamakta direnmektedir?
- 10- İstanbul 26. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından Demirtaş aleyhine verilen ve istinaf mahkemesinde olan kararın kesinleştirilerek Demirtaş'ın tahliye edilmesinin engellenmesine dönük çalışmalar yürütüldüğü iddiası doğru mudur?

6607

Cumhurbaşkanının ifade ettiği "Onun karşılığında bizim de yapabileceğimiz birçok şeyler vardır. Biz karşı hamlemizi yaparız, işi bitiririz" sözlerinin karşılığı Demirtaş'ın başka dosyalarının hızlıca gündeme alınması mıdır?

- 11- Bu konuda İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesi'ne ile hangi görüşmeler yapılmıştır? Mahkemeye verilecek olan karara dair bir talimat verilmiş midir? Bu talimatı siz mi verdiniz yoksa doğrudan cumhurbaşkanı mı vermiştir?
- 12- Cumhurbaşkanının Demirtaş'ın derhal tahliye edilmesine ilişkin AİHM kararına göstermiş olduğu tepki nazara alındığında, cumhurbaşkanı Demirtaş'ın tutuklanması talimatını kendisi mi vermiştir?
- 13- Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi'nin üye devletlerin üyeliğini askıya alma ve üye devletleri üyelikten atma yetkisine sahip olduğu nazara alındığında bu karara uyulmama halinde meydana gelecek sonucun sorumluluğu kime ait olacaktır?
- 14- Anayasa ve uluslararası sözleşmeye uymamanın yaptırımını Avrupa Konseyi'nden çıkmak olduğu halde neden bu yaptırım göze alınmakta ve bunun yaratacağı ağır sonuçlar neden Türkiye halklarına dayatılmaktadır?